

ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΚΑΙ ΦΡΙΚΛΕΟΤΗΤΕΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗ ΤΩΝ ΜΙΚΡΩΝ ΠΡΙΓΚΗΠΙΣΣΩΝ ΤΟΥ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΟΣ

ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ (Γκροβόρα του Μπουρά).—Το μάθημα του χορού ήταν μία από τις σπάνιες διακοσμήσεις των μικρών πριγκηπισσών. Μία και σ' αυτό ακόμη ήταν ύποχρεωμένες να συμπεριφέρονται σαν καλόγριες!

δυνατο. Ποτέ τα δάκρυα δεν έθόλωσαν τα φρύατα της μάτις, ποτέ η παραμικρή στενωχάρια δεν έκανε να κατασουφιάσει το χροιοκίεμο της πρόσωπο. Η ιδιοτροπίας της έπεβαλλαντο ως νόμος, η γουβερανάτα της; της έφορετο με σεβασμό και αυτός ο ίδιος ο πατέρας άσφαλλος δεν έμάλθα ε'σώτε ένα τέτοιο πλάσμα ποδ ήταν λεπτό κ' εύγενικό σάν λουλούδι!

Άλλοίμονο! Όλ' αυτά μπορεί να συνέβαιναν και τις βασιλοπούδες άν καραμυθών, όχι όμως και με τις άληθινές βασιλοπούλες! Για πολλές από αυτές η ζωή ήταν πολύ διαφορετική, πολύ πιο δύσκολη απ' ότι φανταζόμαστε. Κάτ' απ' τη λαμπρότητα που τις περιτοίχιζε κρυβόντουσαν συχνά άθλιότητες άπίστευτες, βάσανα που ούτε να τα φανταστούμε δε θα μπορούσαμε. Δε θα ήταν υπερβολή άν λίγαμε ότι μέσα σ' ένα όλόκληρο βασίλειο, δεν υπήρχαν πλάσματα πιο δυστυχισμένα, παιδιά πιο κακομεταχειριζόμενα και των όμοιών η μόρφωσης παρημελείτο όλότελα, από τα κοίσινα του ίδιου του βασιλείου.

Από τη στιγμή που γεννιόταν η μικρή πριγκηπισσούα γινόταν η σκιά της; πιο περιορισμένης έθιμοτικής, ακόμα και όταν βρισκόταν στα σπάγγατα. Στα 1780 ο Μπαρμπε έγραψε σχετικά στην «Εφημερίδα» του έξ άφορμής της γεννήσεως της θυγατρής του βασιλέως: «Όλα γίνονται με τέτοιας τύπος στην αλή, ώστε καταστάει θαύμα το μεγάλωμα ενός πριγκηπισσής η μιας πριγκηπισσας. Η παραρτατα δεν έχει άλλο καθήκον παρά να θηλάζει το παιδί όταν της το ηγγίζουον. Δεν έχει το δικαίωμα ούτε να τ' άγγίξη η να το κουνήσει όταν κλάει. Υπαρχουον γι' αυτή τη δουλειά ειδικές ναυονερίτρες, μά κ' αυτές δεν έχουν το δικαίωμα να πάρουον το παιδί από τα χερά της; παραμάνας, όταν αυτή το θηλάζει κ' έκείνη κλαίει για να το ναυονερίσουη! Υπάρχουον όρες ώριωμένες για το ναυονερίσμα του παιδιού, τρεις τέσσαρες φορές την ήμέρα. Άν το παιδί κοιμάται τις ώρες αυτές το έμπνοβη για να το ναυονερίσουον!... Άν το κοιμηθεί με καρφίτα, η παραρτατα δεν έχει το δικαίωμα να τη βγάλη. Πρέπει να φανάζει και να περιμένη γι' αυτό μ' άλλη γυναικα της ύπηρεσίας της αλήης!...»

Η φαντασία και η πραγματικότητα. Δυστυχισμένα κορίτσια που μαρτυρούσαν τα μαρτύρια της έθιμοτικής. Η Ίσπανίδες πριγκηπισσες. Οι κόρες του δουκός της Ορλεάνης. Αλόχος για την αλήη της Γαλλίας. Οι κόρες του Λουδοβίκου Χν. Η ζωή της πριγκηπισσής Βικτωάρ. Η Μαρία Αντουανέττα. Η κτηνώδης συμπεριφορά του Γουλιέλμου της Πρωσίας προς τα παιδιά του. Σερμα Γουλιελμίνια και Φρειδερίκος ο Μέγας κλπ.

αη ή πριγκηπισσής του παρελθόντος!... Οι λέξεις αυτές μας φέρουον σ'ό μωλό την εικόνα μιας μικροσκοπικής ύψηλότητος, ντυμένης στο μετάξια και στα βελούδα, γεμάτης από δαντέλλες και περιετοιχισμένης από ένα πλήθος αέλικων και ακολούθουον έδειρων να προηματο κ' οίχουον και την παραμικρή της έπιθυμία «Έτσι όπως τη φανταζόμαστε, η άλλοι κ' πριγκηπισσας οδός αρχικός μέσα σ' ένα μαγευτικό

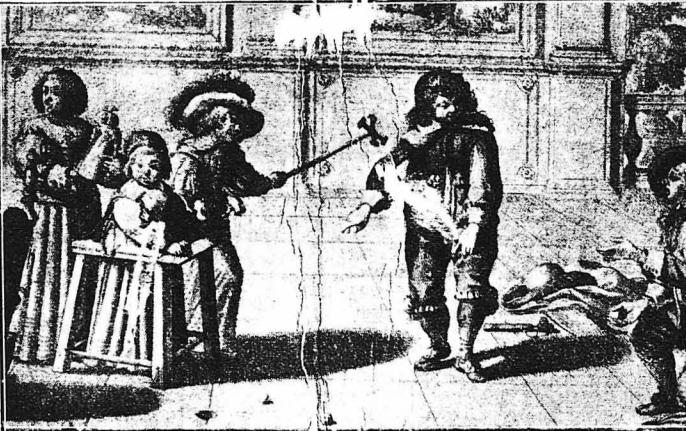
Μά αυτές που όφισαντο τα μεγαλύτερα μαρτύρια από την έθιμοτική, ήσαν τις πριγκηπισσες της Ίσπανίας, η περιφημες «ινφάντες» όπως τις έλεγαν. Αυτές ήσαν άληθινά θύματα της έτιμότητος. Για να τις γνωρίσετε πρέπει να έδτε πύνακος του μεγάλου Ισπανού Γουαγουό Βελασκούεθ που με άπαραμίλλη τέχνη της έξωγράφισα. Τις βλέπετε σ' αυτός άλίγιστες, άκαμπτες, σφιγμένες στα βαριά από χρυσοκατημένο βελούδο φορέματα τους, πεζόμενες από το κνήμημα, να κοουήματα και να διαμάντια! Ολίψις, κούρασις, πλήεις ζωγραφίζονται στα παιδικά τους μάτια. Η περιφημη φράσις ενός Ισπανού κ'ωθωνοσοφού ποδς κωπουον έμπορο που κόληησε να προσφέρη στη βασιλίσσα μερικά έξωγάγια κούλας πολυτελείς: «Μάθετε ότι η βασιλίσσα της Ίσπανίας δεν έχει κνήμας!» δίνει μια ιδέα της βάρβαρης κ' έξωφρηκιάς; αυτής έθιμοτικής. Η μικρή Ισπανική πριγκηπισσούλα, όπο την έπέβλεψη μιας άδοστηρης παιδαγωγού, έλοισ περιωριμένη στο βάθος του διαμερισμάτος της. Άν έπιφτε κ'ότι, έπρεπε να περιμένουον την έφαι της ειδικής κυρίας της τιμής ποδ έλεγε ως έργο της να σκάνη τις μικρές πριγκηπισσες. Δε μαρτούβη να πόρη κονη της ένα βιβλίο η ένα παγινίδι κ' έπρεπε να περιμένα νάρθουον η φουριωμένες ώρες για να της δάσουον την κοιλια της να παίξη η ένα θρησκευτικό βιβλίο για να διαβάση! Ο έθνομαρος στο παιγνίδι, η εθώμα της ήταν άπαγορευμένη από την έθιμοτική κ' επειδή το παιδί δε μαρτούβη ν' άπολαύη την έλευθερία που χρεαζόταν στην ήλικία του, μαραινόταν σιγά-σιγά μέσα στους βαρείς τοίχους του παλατιού—φουακής.

Η ίδια έθιμοτική έπιβαλλόταν και στα οισθήματα. Η έκδηλώσις και της πιο ελευμενούς σνγκινήσεως άπαγορευόταν. «Όταν η Ά' ελαί; της Σοβρίας, δουκισσα της Μπουγκόνης, έμαθε έξωφου την καταπορή του πατριού της οίκου, τη φυγή και την άρπαιστακή κατάσταση της οικογενείας της, πορ' όλη τη θλίψη της, προσπαθόσε να φανίταται μέσ' στην αλήη σοβαρή και σχεδόν χαρομένη. Νά τι γράφει σχετικάς ο Ιστορικός: «Η δυστυχισμένη παρ' την άπόγνωσή της, φαινόταν εδιδασθητή και όταν παρουσιάζετο στο βασιλέα Λουδοβίκο ΧΙΥ ήταν, όπως πάντοτε, εθώμα και χαμογελοστή!»

Δυστυχισμένες μικρούλες πριγκηπισσες, πλάσματα όποπλανημένα μέσα στη ζωή!... Η καλλίτερη τούχη γι' αυτές ήταν τις περισσότερες φορές ο θάνατος, ο όποιος συχνά γινόταν οκετός κ' από τους άλλους με περισσότερη ζαρά από τη γεννήση τους, γιατί πάντα είχαν να κερδίσουον απ' αυτόν. Ιδού τι είπες η γρη πριγκηπισσας της Βαυαρίας όταν έμαθε ότι η έγγουη της έχασε υποχρόνωσ το σ'εζού της και το παιδί της: «Η μητέρα εινε πολύ καλά και δεν τη θεσού δυστυχισμένη, γιατί πέθανε ο άντρας της και το παιδί της, επειδή η καταγωγή της ήταν έψυλοτέρα από τη δική του!»

Οι βασιλίσσες που τις περισσότερες φορές δεν ένοιωθαν άκαμια απορη για τις κόρες τους, άνέθεταν την φροντίδα της άνατροφής των στις γκουβερνάντες. Ποον ευτυχισμένες μάλλισα όσες πριγκηπισσούλες παρεδίδουτο σε γουβερνάντες και όχι σε άλλες καμωμένες των άνωκόρων, όπως συνέβη στην Γαλλία με τα κορίτσια του δουκός της Ορλεάνης, ο όποιος κητόπιον έγινε άντιβασιλεύς. Η μητέρα τους, η δουκισσα της Ορλεάνης, κ'ραλή και βάνανου; καθώς ήταν, δεν ένδιοφωρόταν καθόλου για τα κορίτσια της και τ' άφηνε να τσακάνωνται με τοξό τους και να τ'ούν διασε ήθελαν. Όχι, δε μόνο δεν έγνιδιαφρόταν γι' αυτές, αλλά και τις μισουσε φανερά, μη κούβουοντες από κανένα την έπιθυμία που είχε να τις έσφορηθή!... Έτσι μπορεί να φαντασθή κανεις εύκολα τι άνατροφή έπαυον η πριγκηπισσας αυτές από τους όπιορές των άνατόρων!

«Άς ά'οσούμε όμως τι γράφει σχετικάς με άλλη

Παιγνίδια μικρών πριγκηπισσών του 17ου αιώνα (Γκροβόρα του Άβραμ Μπός)

πριγκήπισσα, κόρη του βασιλέως Λουδοβίκου XIV και εξάδελφός της: «Η μητέρα τους τις άναγορέες μ' ένα τρόπο που άποτελεί ντροπή και άισχος για την αλή της Γαλλίας! Ο πατέρας τους έπιδομαρξάει, δ.τι κάνουν αυτές, είτε καλό είναι είτε κακό, μόνο και μόνο για να μην άπκαταπέσει επί υποθέσεις τους. Διαρκώς πειρίζονται, ταπεινώνονται και μολλοτραβιούνται μεταξύ τους και αλληδιάζουν προς άλλους, δς και στο βασιλέα άκόμη! Με μία τέτοια άναγορή ήταν φευκίο να γίνουν επιπόλαιες και ύποκριτες. Μή ξεχάσει τι να κάνουν ονήθισαν να μολύσουν ταμπάκον μέχρι τέτοιον σημείο μάλιστα ώστε να παρομοραφθί η μύτη τους. Η διαρκής τους ένασχόλησις σε κάθε ώρα της ημέρας και της νυκτός άκόμη ήταν να τρώνε και να πίνουν. Η μεγαλειόεσα μάλιστα, η δοκίμασα ντε Μπερνού, από το πολύ φαί, προσεβλήθη, πολύ νέα άκόμη, από άποθνήσιδα που την έθανε να ξεφώνιζι σε στρογγύλα!

Η άναγορή πάλι των κοριτσιών του Λουδοβίκου XV παραμλήθηκε για λόγους οικονομίας! Γι' αυτό στη στιγμή που η αλή της από πατέρα τους ήταν άπο τις λοιπάς και πιο πολυδάπανες αδές του κόσμου. Έγινε δέ αυτό, γιατί ο ύπονογός των οικονομικών μη μπορόντας να περιορίσι τα έξοδα του βασιλέως καθήρησε τις γκουβερνάτες, τις καμαριέρες και τους ύπηρετες των πριγκηπισσών. Για μία στιγμή σκέφθηκαν μάλιστα να τις κλείσουν στη σχολή του Σαιν-Σέρ για να σπουδάσουν, μαζί με τα κορίτσια των φαρισ άγνων. Στο τέλος όμως τις έκλεισαν σ' ένα εκκλησιαστικό σχολείο σε κάποια έπαρχια. Όταν η πριγκήπισσις Βυήκαν άπ' αυτό δέν ήξεραν ούτε το άλφάβητο και τι τον Βαροαλλιδών έμαθαν να γράφουν και να διαβάσουν. Η μόρφωσις που είχαν λάβει τις είχε κάνει συγχρόως έλαττωσις και δειλότανες. Όταν ο καιρός ήταν καλός δέν καταδεχόντοσαν να μιλήσουν ούτε στα σημαντικότερα πρόσωπα της αλής, μα όταν έκανε θέλλα έπαρτιν στην άγκυλιά της πρώτης καμαριέρας που θά βρισκόταν μπροστά τους. Μόλις η πριγκήπισσα Βικτουάρ έβλεπε μ' άστραπή έσφιγγε το χέρι της καμαριέρας της κι όταν σκαζε δ κεραυνός την άγκάλας και την φιλοσθα. Όταν περνούσε η θύελλα της φερόνταν πάλι περιφρονητικά. Σ' όλη τη ζωή της, η πριγκήπισσα Βικτουάρ έπάθαινε κρίσεις ξαφνικού τρόμου, τις όποιες η ίδια απέδιδε στις τρομερές συγκινήσεις που είχε νοιώσει από εκκλησιαστικό σχολείο στο όποιο άντροφθη, όπον, όταν τιμωρόσαν τις μοθήσεις τις έσταλιν την ύχτι να προσενηθούσαν ένα νεκροταφείο καλογρωών. Η ζωή των πριγκηπισσών αυτών δέν ήταν καθόλου ζηλιτυή. Έζησαν ως την ώριμη ηλικία τους έγκαθηριχτες από τον πατέρα τους στα διωμερομάτα τους, περιποιούμενες τα λουλούδια και τα φυτά του εξώστου καν. Ο πατέρας τους τις έπισκεπτόταν κάθε πρωί. Έπιγγαίνε κομμά στο διαμέρισμα της μεγαλειτέρας τους της Βικτουάρ από μία μουσική κιάλα και η πριγκήπισσις, είδοποιομένης μ' ένα κομπούκι, έτραχαν να τον συναντήσουν. Η μικρότερη τους που ήταν κοιτυή έφτανε πάντοτε μετά την άναγορήση του βασιλέως, ό όποιος δέν είχε την ύπονογι να την περιμένη.

Γι' αυτό δέ θά ξαφνιασθή κανείς μαθαίνοντας, ότι η πριγκήπισσα Βικτουάρ έγκατέλειψε εύχαριστως το παλάτι για να μπη ως μοναχή στη μονή των Καρμηλιτών του Αγίου Διονυσίου. Μόλις έφυγε από το παλάτι η πριγκήπισσα αυτή, της όποιος η φρόνητις και η άδωνμία είχαν κατα λήξει την αλή, έγινε έξαφνα ύγιεινάτη και εύρωστη. Ο Θεός όμως ξέδει πόσο σκληρή ήταν η ζωή στο μοναστήρι αυτό των Καρμηλιτών: μονάχα μία.. βασιλοπούλα θά μπορούσε να σνηθίσι σ' αυτή! Η δουλειά της πριγκηπισσής στο μοναστήρι ήταν να μάθι να κανεβαίνη τά...σκαλοπάτια μιας σκάλας. Όσο ήταν στο παλάτι η πριγκήπισσα κανέβαινε τις σκάλες συνοδοιμομένη από ίππότας και άκολούθους και στηρίζονθη σ' αούτους. Την πρώτη φορά που θέλησε να κανέβη μια σκάλα στο μοναστήρι νόμισσε πως:

βρίσκαται στην άκρη ενός γκρομού. «Άναγκάστηκα, γράφει η ίδια, να καθήσω στο πρώτο σκαλοπάτι και να κανέβη σούνοντας σχεδόν τη σκάλα».

Όπως η κόρης του Λουδοβίκου XIV έτσι κ' η άρχιδουκισσής της Αυστρίας, η κόρης της Μαρίας Θερουσίας, μεγάλωσε μέσα σε πλήρη άμάθεια. Όταν η Μαρία Άντουανέττα πρωτοπαρουσιάστηκε στην αλή της Γαλλίας, μόλις ήξερε να διαβάσει. Όσο για το γράμματό της και την όρθογραφία της, αυτά ήταν παιδιού μόλις έξι χρόνων.

Φαντασθήτε τώρα, έχι πιά την πλήρη της έθιμοτυπίας μόνο, την άδιαφορία της ομογενείας, την ήθικη έγκατάλειψη, μα τα χειρότερα βασανιστήρια που μπορούσαν να έπιβληθούσαν σ' έναν άνθρωπο. Διαβαζόντες κωμικά φορέ στις έφημεριδές ότι ένα δυστυχισμένο παιδι πέθανε από τα μαρτύρια που τό ύπέβαλαν οι γονείς του, οι όποιοι τό

Η άρχιδουκισσα Μαρία Άντουανέττα σ' ένα χωρι που έδδθη στην Αλή της Βιέννης.

ΠΟΡΤΡΑΙΤΟ ΑΓΝΩΣΤΟΥ ΜΙΚΡΑΣ ΠΡΙΓΚΗΠΙΣΣΗΣ, (έργο του περιφημού ζωγράφου Νατιέ).— Όπως βλέπεται στην εικόνα αυτή, η έθιμοτυπία έπιβαλλε στις μικρές πριγκηπισσες να νύνονται σε μεγάλες κυρίες, πράγμα που τις έμπόδιζε να έχουν έλευθερία κινήσεων και,φυσικά,δυσκόλευε την άνάπτυξηται.

έδωσαν, τό άρνησαν νησιτικό και τό έκλειναν σ' ένα δαιμότιο χωρις άέρα και φως! Έ, ατά τα μαρτύρια να ύπέστη η πριγκήπισσα Σοφία-Γουλιέλμίνη, κόρη του βασιλέως Γουλιέλμου της Πρωσίας και αδελφή του Φρειδερίκου του Μεγάλου. Η παιδική της ηλικία και η νεότη της ήταν μ' άληθινή κόλασις. Το φαί της, όπως και της άλλης αδελφής της Καρλόττας και του αδελφού της Φρειδερίκου άνευλείτο από κομπορασμένα χορτα, λίγο ζουμι και νερό. Την έσταλιν να κοιμηθί τα μεσάνυχτα και την ευνοήσαν στις 8 το πρωί για να συνοδεύση την μητέρα στο νυνηί του βασιλέως. Από την μακρόδρομη τα τρία αδέρφια είχαν άδυνατίσει καταπληκτικώς. Κατά τη διάρκεια μιας όρθωσης του πατέρα τους, η Γουλιέλμίνη και ο Φρειδερίκος ήταν ύποχρεωμένοι να παραστάνουν στο κρεβάτι μέσα σε μία κάμαρη που τη ζέστανε δυνατή φωτιά. Η ζέστη ήταν τόσο άσταινε πολλές φορές την ημέρα τό δυστυχισμένα παιδιά λιποθυμούσαν. Ίδου τι γράφει σχετικά η ίδια: «Είμαστε ύποχρεωμένοι, ο αδελφός μου κ' έγώ να βρισκόμαστε στην κάμαρη του από τις όχτι το πρωί έρωγάμε σ' αυτή και δέν τολμοούσαμε να βγούμε έξω για όποιουδήποτε λόγο. Ο βασιλεύς μας έξανάγκαζε να τρώμε και να πίνουμε φαγητά και ποτά που τό σχετιζόμεστε πράγμα που μας έφεραν ταχυμόως έμπευός. Ο πατέρας μας όταν ήταν καλά μας έδωγε κλωσάντας μας, τραβήχτας μας από τα μαλλιά, σπρώχνοντας μας άπάντα στα έπιπλα. Οι κλωστές κ' οι γροθιές που έτραγε ο αδελφός μου Φρειδερίκος ήταν τόσο δυνατές ώστε συχνά τό αίμα έτρεχε ποτάμι από πάνω του. Πολλές φορές κ' έγώ δέ μπορούσα να σταθώ στο πόδια μου, από τό έβλο.

Όταν ο Γουλιέλμος ήταν θυμωμένος ύποχρόεως τα παιδιά του να μένουν μέσα στην κάμαρη του και για να του περάση ο θυμός τους πενοόσε κανακέφαλα, δ.τι εύρισκε μπροστά τον, πιάτα, ποτήρια, κομψοτεχνήματα κτλ. Άλλες φορές πάλι κυνηγούσε τη Γουλιέλμίνη χευπάντας την συνελχώς με τη μαχουόνα στην πλάτη και σπρώχνοντας την άπάνω στα διάφορα έπιπλα του δωματίου. Έπίσης κ' η γκουβερνάττα έδωγε διαρκώς τή στωχη πριγκηποκούλα. Μία φορά μάλιστα δέροντες την την έσπρωξε και την έφριξε από μία σκάλα και λίγο έλειψε να σπύση τα χέρια και τα πόδια της. Έτσι, από λίγες μέρες της πέταξε καταπέφαιλα ένα κανεβαλιό που λίγο έλειψε να την άφρηση στο υπόπο.

Η ΚΛΑΗ ΆΝΑΓΡΟΦΗ, (Πινάξ του Σαρτιν).— Έν αντίθεσι προς τα μαρτύρια που ύφιστατο η μικρές πριγκηπισσες κατά τον 17ον και 18ον αιώνα, τα κορίτσια των αστικων οικογενειών, όπως δείχνει η εικόνα μας, άνερίφοντο με γλυκύτητα και καλοσύνη.